

גליון מ"ה-אדר ניסן תשע"ז

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-3377748 | קו מידע: 077-2261034 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
 בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

תורת הקרבנות

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבנשטיין שליט"א

חיוב בדיקת חמץ במקדש

יש לדון ולהסתפק אם יש חיוב לבדוק החמץ במקדש, עוד יש לעיין אם נימא שיש חיוב בדיק"ח במקדש, על מי מוטל אותו החיוב, ואם זה נכלל בכיבוד העזרה, שכתב רש"י בערכין יג: שהוא מוטל על הלויים. ומצינו כמה מיני חמץ שהיו במקדש כגון לחמי תודה ושתי הלחם, אלא דאמרינן בגמ' פסחים ה: שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, ומבואר דאינו עובר עליהם באיסור בל יראה, אמנם מדרבנן אסור לשייר אף חמץ של אחרים, וא"כ אסור להשהות אף חמץ של גבוה.

והעירני הגר"ח"מ הלוי שטיינברג שליט"א דלכא"ו מצד החמץ דלחמי תודה ושתי הלחם אי"צ בדיקה, הואיל ובלא"ה אסור להשאיר מהן נותר [יעוין רמב"ם פי"ז מפסולי המוקדשין ה"ז לענין לחמי תודה, ואף לענין לחם הפנים שמעתי מאאמו"ר שליט"א שדינם כקק"ד שאכילתן ליום ולילה, והא דמבואר בזבחים פז. וברמב"ם פ"ה מתו"מ הי"ג דאפילו נשאר הלחם עם הבזיכין על השולחן כמה שבתות אין בכך כלום היינו משום שנמצא בכלי שרת וע"כ אינו נפסל, ומהתם גופא משמע דכשאינו על השולחן נפסל], וע"כ היו אוכלין הכל. אכן יש להסתפק אם כל זה פטור מבדיקת חמץ, דשמא אע"פ שכל אחד מצווה שלא להשאיר כלום, מ"מ אי"ז בירור גמור שבמשך כל השנה לא נשאר מעט חמץ.

ואאמו"ר שליט"א השיב לי, דהואיל ומה"ת אינו עובר עליו ואינו אסור אלא מדרבנן שמא יבוא לאוכלו, א"כ כה"ג שהחמץ הוא נותר אי"צ לבדוק, דמבדל בדילי אינשי מיניה משום איסור נותר, ואין חשש שמא יבוא לאוכלו.

אמנם עדיין יש לדון, לפי מש"כ תוס' תמורה כג. ומנחות פ: שהכהנים מכניסים חולין לעזרה כדי לאכול עם בשר הקדשים וכמו שנאמר "למשחה בהם" כדרך שהמלכים אוכלין, וא"כ יש לחוש שמא הכניסו פת חולין כדי לאכול עם הקדשים.

ולענין ההיכל מסתבר שלא היו אוכלין שם כלל. ולענין הר הבית והעזרה, יעוי' תוס' יו"ט מדות ריש פ"ב דהר הבית לא היה מסוכך אלא ע"ג האצטבאות, וא"כ י"ל דאי"צ בדיקה הואיל ואין להם תקרה ושכיחי עופות. אמנם ברמב"ם בית הבחירה ריש פ"ה כתב דהר הבית כולו היה מקורה, וא"כ מסתבר שאף העזרה היתה מקורה ורק כנגד המזבח היה פתוח. וכן משמע קצת בפיה"מ אבות פ"ה מ"ה. וכ"כ בשלטי הגבורים פ"ב דהעזרה כולה היתה מקורה מלבד כנגד המזבח [ועיוין עוד תפארת ישראל בבוועז שם], וכן נפק"מ לענין המחילות שתחת העזרה והלשכות, אם טעונים בדיקת חמץ.

הרשמה לישיבת בין הזמנים "ממלכת כהנים"

הלימוד כולל ישיבת בין הזמנים "ממלכת כהנים" בחודש ניסן הבעל"ט, יתקיים בס"ד בביהמ"ד "אהל תמור" רח' יונה הנביא ב"ב ק"ב בין השעות 10:00-1:20 בבוקר. פרטים והרשמה לאברכים בקו המידע: 077-2261034 שלוחה 8 ההרשמה לבחורים: 054-8441069 בין 4-1 בצהריים ובשעות הערב הלימוד בחודש ניסן הבעל"ט בבירור הלכות קרבן פסח

מוקדש לע"ז מרן הגאון רבי יעקב ב"ר צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל

כתב החת"ס (תורת משה לפרשת צו ושבט הגדול): בשעה שבאו הטמאים לנפש האדם ואמרו למשה למה נגרע להקריב את קרבן ה' במועדו, השיב להם משה רבינו לכו ועסקו בתורה ולא תהיו צריכים להקריב קרבן פסח וכו', שהתורה שקולה כפסח וכו'. אלא שהם באו בטענה עצומה, נהי שאין אנו צריכים פסח כי התורה שקולה יותר, מ"מ כיון שהפסח בא בציבור קהל עדה וישראל, צריך שיהיה לימוד התורה ג"כ ברבים, וזה אי אפשר כי במועדו בשעת הקרבת הפסחים הם יעסקו בתורה בבדידות, על כן א"א שייחשב כפסח.

בישיבת בין הזמנים "ממלכת כהנים" בחודש ניסן הבעל"ט, יעסקו בעז"ה בבירור הלכות קרבן פסח בציבור. מעלת תלמוד תורה דרבים השקולה יותר מהקרבת קרבן פסח כדברי החת"ס, ודאי תעמוד לכל העוזרים והמסייעים לזכות בכל מילי דמיטב ולראות בקרוב בבנין בית המקדש, אכ"ר.

בגיליון:

חיוב בדיקת חמץ במקדש

כהונת שבט ראובן לעתיד לבוא

לקט תגובות הקוראים

אם יש חיוב להסתפק לאחר קידוש יו"ר הערות בדיני הקמיצה כוס של זהב במנין צ"ג כלי שרת עבודה בבכורות לעתיד לבוא

דיני קרבנות המילואים

לויים בדוכנם

האם יש מצוה לשמוע את שיר הלויים

שיר של יום בפורים במקדש

הסרת החושן מהאפוד שלא בדרך השחתה

לישועתך קוינו כל היום

"אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לו יאחר", ביאר החפץ חיים זצוק"ל, כי כמה שנחכה ונצפה למשיח, כך יקדים הוא להופיע ולא יאחר.

נאה דורש ונאה מקיים היה החפץ חיים. העיד תלמידו הגרש"ד ואלקין זצ"ל, שכאשר הח"ח היה מתעורר משנתו, היה שואל: מה נשמע בעולם, המשיח כבר הגיע?

המשך בעמוד 11

לרגל ההוצאה ניתן לרכוש במחיר

מיוחד את קובץ הגליונות

"תורת הקרבנות"

במספר מוקדים בארץ:

ב"ב: 03-6183447 / 03-6189607

ירושלים: 052-7683142 / 054-8439243

מודיעין עילית: 08-9298507

בית שמש: 054-8441069

לברורים נוספים: 050-4134645

יסוד המזבח נידונים יסודיים בהלכה

כהונת שבט ראובן לעתיד לבוא

הרה"ג רבי יהודה לייב שוב שליט"א

א. הנה בברכות יעקב לבניו, אמר יעקב לראובן "ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז פחז כמים", ופרש"י ראוי היית להיות יתר מכל אחיך בכהונה לשון נשיאת כפים, ומכח הפחז והבהלה לכן אל תותר - אל תרבה ליטול כל היתרונות הללו, שהיו ראיוות לך. עכ"ל. ומבואר שלולי החטא היה ראובן נוטל את הכהונה, והיינו כל שבט ראובן - דהם היו נועדים להיות כהנים לד' ומכח שחטא ראובן נשללה הכהונה מכל שבט ראובן וניתנה ללוי. [וכמו שכל הברכות של יעקב אמורות בכל השבט].

ובאוה"ח הקדוש פרק מ"ט פסוק כ"ח כתב על הפסוק "ויברך אותם", שמתוך דברי קנטור שאמר לראובן - שם ציוה את הברכה ע"ד אומרם עתידה העבודה שתחזור לבכורות, וכיון שקבע לו שם הבכורה עתיד הוא לעמוד לשרת לעת"ל [יחד עם הלויים] ע"ש. ומבואר שלכל שבט ראובן קבע יעקב שם בכורה, והפסידו כהונתם מכח חטא זה ולעת"ל תחזור העבודה לכל שבט ראובן היות שהם בכורים.

והנה באמת מיד כשחטא ראובן ונסתלקה ממנו הבכורה - מ"מ היתה העבודה בשאר הבכורות של כלל ישראל וניטלה מהם העבודה בחטא העגל. ולכא' זכות זו דבכורה היתה גם לולי חטא ראובן, ומשום ששני אופני בכורה היו בכלל ישראל, א' שבט הבכורה, והיינו שבט ראובן, ב' כל הבכורים במשפחותיהם, ומחמת חטא ראובן הפסיד שבט הבכורה ועדיין נשארו שאר הבכורים לשרת לפני ד', וזה ניטל מהם בחטא העגל, ולעת"ל תחזור העבודה הן לשבט ראובן והן לשאר הבכורים.

והנה מבואר בדברי האוה"ח דזכיית ראובן בכהונה היה מכח הבכורה ידידה, והפסיד זכות העבודה דבכורה מכח חטאו, ואמנם צ"ע מדברי רש"י פרשת וישלח עה"פ "בכור יעקב ראובן" שכתב 'בכור לעבודה וכו' ולא ניתנה בכורה ליוסף אלא לענין השבט שנעשה לב' שבטים' ע"כ. ומבואר להדיא הפסיד הבכורה לגבי העבודה, וצ"ע מקרא דפרשת ויחי דהפסיד הכהונה מחמת פחז כמים וצ"ע.

ב. ואשר י"ל בזה כמש"כ בספר תולדות יצחק עה"ת לר' יצחק קארו - דוד מרן הב"י זצ"ל - שמה שהיה זכאי ראובן לכהונה לא היה זה מחמת בכורתו, אלא מחמת שהיה ראשית אונו של יעקב שהראשיות הם לכהן כשאר ראשית עריסותכם, ראשית גז צאנך, ראשית ביכורי אדמתך, ומכח זה זכה לכהונה, עכ"ד. [ועי"ש מש"כ לבאר עפ"י קרא דפרשת ויחי].

ובביאור הדבר י"ל ע"פ דברי המהר"ל (סוף משפטים עה"פ "וישלח נערי בני"), והחזו"א באו"ח (סוס"י קכ"ה סדר קבלת התורה, ובבכורות ט"ז ד') שיסדו שגם לולי חטא העגל לא היו הבכורים רשאים לעבוד במקדש בתורת כהונה אלא בתורת לוויה לחוד, ומשנ"ה גם לולי חטא העגל נצטווה משה על בגד"כ של אהרן הכהן ובניו. ולפי זה י"ל דלולא חטא ראובן היתה זכות עבודת הכהונה שייכת לשבט ראובן ומכח חטאו ניתנה הכהונה לכל שבט לוי, ולפי זה נמצא שאי"ז שייך כלל לבכורת ראובן אלא להיותו ראשית, שמחמת כן היה משמש בכהונה.

ולפ"ז נראה דבאמת לולי חטא ראובן ולולי חטא העגל, הרי כשהיה נבנה המשכן היתה עבודת הלוויה בכל בכורי ישראל ועבודת הכהונה לשבט ראובן, ומכח חטא ראובן הפסידו חלק הכהונה, ונעשו כשאר שבטי ישראל שכל בכור במשפחתו זוכה בעבודת לוויה, אבל באמת לא היתה לכל שבט ראובן את מעלת הבכורה כשאר בכורי ישראל, ומש"כ רש"י שראובן היה בכור היינו רק ראובן בעצמו, ולא כל שבטו.

ולפי"ז אין מקור כלל דלעת"ל תחזור העבודה לראובן, שהרי כיון שלא היה זכיינתו בתורת הבכורה - לא מצינו שלעת"ל תחזור לו העבודה והרי זה נשאר רק לשבט לוי ולבני אהרן הכהנים.

ג. וי"ל עוד דודאי הדברים מוכרחים, דהנה צ"ע הפסד ראובן ע"י קללת יעקב והרי גם בלא חטאו היה מפסיד העבודה במקדש מכח חטא העגל, וכמו שהבכורים הפסידו הזכיה לעבוד מכח חטא העגל וה"נ שבט ראובן היה מפסיד זכותו.

ולכא' הרי זה תלוי בב' הביאורים הנ"ל, דלפי האוה"ח שעבודתו בתורת בכורה ולעת"ל תחזור לו העבודה, א"כ ע"כ מה שהפסיד ראובן הוא העבודה בבמה עד שהוקם המשכן שהיתה בבכורות, ובאותה שעה הפסידו שבט ראובן שלא עבדו בתורת בכורה, ומשא"כ לפי מש"כ שלא הפסיד כלל ראובן בכורתו, ע"כ לא היו רשאים כל שבט ראובן לעבוד בתורת בכורה גם לולי חטאו, ומה שהפסיד ראובן ע"כ הוא רק את העבודה במקדש בתורת כהונה. וצ"ב דמאי נפק"מ בזה והרי בלא"ה חטאו בעגל ומכח זה היתה ניטלת מהם העבודה, וע"כ דהנפק"מ הוא לגבי לעת"ל שאז תחזור העבודה לבכורים, ובה לולא חטא ראובן היתה חוזרת גם הכהונה לראובן כמו שחזרה הלוויה לבכורים, ורק מכח חטא דראובן הפסידו הכהונה לעת"ל ולא תחזור להם הכהונה ודו"ק.

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין ישיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב

בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע במוצאי שבת קודש בשעה 10:15

בביהכ"ס תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברנפלד

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: **050-4134645**

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / 'שער הקרבן' הלכות קרבן פסח

חוברות 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבת ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש תשרי / הלכות פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה / הלכות קרבן שנדחה מהקרבן

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בעניינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' הלכות תמידין ומוספין [שתי חוברות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח) / הקרבת קרבן חטאת העוף ועולת העוף.

מוקד מכירות ראשי: 052-7653813

בית יער הלבנון תגובות לגליונות קודמים

ונראה באופן אחר, דהנה כתב התפארת ישראל בפרה שם [יכין אות ס"א] דהטעם שמתפג הוא משום שהוא טבול יום דהוי שני לטומאה, והמים שעליו נעשו ראשון ואם יטפטפו על הפרה יגרמו לה טומאה. ואזיל לשיטתיה שביאר האי טעמא גם בתמיד פ"א אות פ"ד. והנה הרמב"ם בתמיד לא חשש לזה ולא פסק בפ"ח מבית הבחירה דמסתפג, ואילו בפרה חשש לזה ופסק דמסתפג. אמנם החילוק ברור שבתמיד הוא רק חשש בעלמא, דמהיכי תיתי שיהיה בשר קודש בדרכו מבית הטבילה, שהרי טובל במחילה שתחת בית המוקד, ומקום זה הרי אינו מקום הקרבה ולא מקום אכילה, וגם אם יתכן הדבר הרי זה חשש רחוק וא"צ לחוש לזה להלכה, ולכן אין חובה להסתפג. אבל בפרה הרי כל עצמו שטובל הוא כדי לילך ולהתעסק עם בשר הקודש של הפרה, וקרוב לודאי הוא שאם לא יסתפג יטפטפו המים שעליו על הפרה ויטמאה, ולכן חיישין לזה והו שפסק הרמב"ם שחובה עליו להסתפג.

ומצינו א"כ ג' חלוקות בדבר: א. בהא בתמיד שהחשש שיטפטפו המים על בשר קודש הוא חשש רחוק ולא חיישין לזה לדינא. ב. בהא דפרה שהחשש שיטפטפו המים על בשר הפרה הוא קרוב לודאי ולכן חוששים לזה. ג. בטבילת יוה"כ שאין הכה"ג טמא כלל, וכל טבילתו היא מגזיה"כ, דהתם אמרינן שמתפג משום איסור הרחיצה ביוה"כ.

בברכת שתזכו להגדיל תורה בקדושה וטהרה

הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א - לונדון

ציתי להעיר במה שכתב זקני הרה"ג ר' גימפל ליפשיץ שליט"א ליישב הטעם שרק בבגדי כהונה כתב המל"מ שיש לכהן חיוב להסתפג אחר הטבילה כדי שלא יהא חציצה, אבל בכל קידוש ידיים ורגלים לא מצינו שיצטרך להסתפג את רגליו שלא יהא חציצה בין רגליו והרצפה, וכתב הטעם כיון שרק בבגדי כהונה שיש דין נגיעה על בשרו לכך אף דבר לח חוצץ, אבל לא כן כשעובד על הרצפה דליכא דין נגיעה, והוי רק דין של חציצה ובזה אמרינן דדבר לח אינו חוצץ

יש לציין לדברי הכוב מיעקב ח"ב סימן ה' שהביא כמה ראיות דגם היכא דבעינן נגיעה אמרינן דמין במינו אינו חוצץ, וראיה מהא דזבחים קי. המקריב קדשים ואימורין בחוץ חייב, ופרך ואמאי והא איכא חציצה, היינו שהבשר שאינו ראוי להקרבה בפנים חוצץ להאימורין, ומתרתת הגמ' רב אמר מין במינו אינו חוצץ. - ובגמ' זבחים פז: מיבעיא ליה אי אור מזבח כמזבח או לא. והנה אי נימא דלאו כמזבח דמי ונימא דהיכא דבעינן נגיעה אז גם מין במינו הוי חציצה, א"כ תיקשי ליפשוט מהכא דאור מזבח כמזבח, דאל"כ אמאי חייב המקריב אימורין ובשר בחוץ, ולא מהני תירוצו של רב דמין במינו אינו חוצץ, דהא אור מזבח לאו כמזבח ויש למעשה הפסק בין האימורין למזבח, אלא ע"כ מוכרח דאפי' אי נימא אור מזבח לאו כמזבח, אפי"ה מין במינו אינו חוצץ ונחשב ע"ג המזבח ממש ולכן חייב. ומבואר דאפי' היכא דבעינן נגיעה דהא אור מזבח לאו כמזבח, מ"מ אמרינן ביה דינא דמין במינו אינו חוצץ ולא בעינן נגיעה ממש, ועיי"ש עוד כמה ראיות לדבריו.

והנה במה שכתב זקני שליט"א לתמוה על דברי הטל תורה שכתב דהטעם שצריך להסתפג הוא כדי שלא יהנה מהמים שעליו, וכתב לתמוה שלא מצינו כן בשום פוסק שיכתוב שיש להסתפג אם היו מים על בשרו. אמנם נכון שלא נפסק כן בשום מקום, אבל מצאתי בשו"ת להורות נתן ח"ב סימן מז, שכתב דלכאורה דבר זה יהא תלוי במקור הילפותא דאיסור רחיצה

אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש יו"ר

הרה"ג רבי אברהם כהן שליט"א

כבוד מערכת תורת הקרבנות

בגליון מ"ב הבאתי את דברי הטל תורה שביאר מה שפסק הרמב"ם שכה"ג זקוק להסתפג לאחר טבילתו ביוה"כ, שאינו אלא משום איסור רחיצה שאסור לו ליהנות מהמים שעליו, ואי"ז דין מדיני העבודה ולכן בכל קידוש יו"ר לא הוזכר שצריך הכהן להסתפג אחריו.

והנה בגליון מ"ד הקשו הרה"ג ר' גימפל ליפשיץ שליט"א והרה"ג ר' ידידיה ז. שליט"א, ממה שהתירו [הטור ושו"ע סי' תרי"ג] לעבור בנהר ביוה"כ לצורך לימוד תורה וכדו', וכן ממה שהביאו שמוותר למי שמלוכלך בטיט או צואה לרחוץ כל גופו, ולא מצינו בפוסקים שיש חיוב לנגב גופו מיד לאחר שעבר בנהר או שהתרחץ.

אמנם יעויין במשנ"ב בהוצאת דרשו, שהביאו [שם סק"ג הערה 5] את דברי הגר"ן גשטטנר זצ"ל [להורות נתן ח"ב סי' מ"ז] ולהבחיל"ח מן הגר"ן קרליץ שליט"א [חוט שני יום כיפור עמ' קל"א], שהסתפקו במי שהתרחץ בעיו"כ סמוך לשקיעת החמה וגופו רטוב בכניסת היום הקדוש, אי חובה עליו להסתפג או לא. והנה החוט שני נוטה לומר דאין חובה כזו, וחיליה מדברי המשנה למלך בהל' עבודת יוה"כ שלא תירץ שהכה"ג היה מסתפג מחמת האיסור רחיצה, וכן מסתימת הפוסקים שלא כתבו דין זה. ומאי דן בלהורות נתן תלה זה בילפותא דאיסור רחיצה ביוה"כ ביומא עו; דאם הילפותא היא מדכתיב 'ותבוא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו' הרי פירש"י שם שכשם ששמן הנבלע בעצמותיו מבחוץ אסור כן מים הנבלעים אסור, וא"כ גם אם המים עליו מעיו"כ יש בזה איסור כיון שהם נבלעים בגופו ביוה"כ. אך אם הילפותא היא מהפסוק בדניאל 'וסוך לא סכתי', אזי י"ל דרק עצם הסיכה אסורה ביוה"כ אבל אם היו המים עליו מעיוה"כ שרי.

וכתב באות ג' דאי נימא כצד א' א"כ יבואר הא דחייב הכה"ג להסתפג ביוה"כ דלא הותרה לו הרחיצה ביוה"כ"פ אלא כפי חק החיוב שמצוה עליו לטבול חמש טבילות, אבל אחר הטבילה חייב להסתפג כדי שלא יבואו המים בקרבו ויעבור באיסור רחיצה שלא לצורך, עכ"ל. וא"כ שפיר איכא למימר שכצד זה סבר הטל תורה ולכן ביאר שחייב הכה"ג להסתפג משום איסור רחיצה ביוה"כ.

ומה שהותר לעבור בנהר לצורך לימוד תורה וכדו', יש להוסיף מלבד הדברים הנ"ל, שלא רק שאינו מכין להנאת רחיצה, אלא גם אי"ז דרך רחיצה כלל, דדרך רחיצה שאדם רוחץ להנאתו היא כאשר הוא בלא בגדיו, אבל כשיוצא מהנהר עם בגדיו רטובים כל אדם יודע בעצמו כמה צער יש בזה, ומצינו סברא דומה לזה בבית יוסף שם [סי' תרי"ג] שביאר איך שרי ליכנס עם בגדיו למים והא קיי"ל דשריינת דבגד זהו כיבודו, וכתב בשם הרא"ש בשם ר"ת "היכא שהוא דרך לכלוך לא אמרי' הכי וכשעובר בנהר בבגדיו אין זה דרך נקיין וליבון אלא רוב פעמים מתלכלכים במים". וכמו כן יש לומר לגבי רחיצת הגוף דאי"ז רחיצה אלא דרך לכלוך.

וקושיא נוספת הובאה בגליון הנ"ל מהרה"ג ר' רפאל ב. שליט"א, דבמשנה בפרה [פ"ג מ"ח] איתא דהכהן המתעסק עם הפרה מסתפג לאחר הטבילה, ופסק כן הרמב"ם פ"ג מפרה ה"ב, והתם ליכא לאיסור רחיצה כמו ביו"כ. ואמנם כבר כתב שם הרה"ג ר' ידידיה ז. שליט"א תירוץ לקושיא זו, שאין זה אלא סיפור דברים בלבד.

דאם יעשה כן וודאי מעשה המיחוק נחשב כנעשה כולו בימין של כהן, אבל כלפי הדין ימין הנאמר בעבודות הנעשות בעצמו של כהן לא יחשב המיחוק כנעשה רק בעצמו של ימין אלא גם בשמאל או כלי, (וכמבואר אלו השני דינים בחי' מרן רי"ז הלוי הל' פסוה"מ).

ה) במה שהובא שם ארבע דעות מתי צריך לעשות המיחוק, והביא שם לדעה רביעית את שי' האפיק"י שיכול לעשותה עד שעת הקטרה, יש מקום להדגיש דלדרך זו אין המיחוק חלק מעבודת הקמיצה כלל ורק בעי' בפועל שלא להקטיר יותר מקומץ, ואין נפ"מ כלל מתי ואיך וע"י מי נעשה, [אבל אם הוי גמר עבודת קמיצה אין צד כלל דיכול לעשותה אחר מתן כלי והולכה].

ו) במה שהביא משם המצפה שמואל (תוספתא סוף פ"ה) שמצדד שצריך לקמוץ ממקום שהיה שם לבונה. יל"ע שם היטב בלשונו שכתב בתו"ד דצריך ליתן לבונה על פני כולה, וא"כ משמע דהוי דין בנתינת הלבונה על המנחה ולא רק מהיכן לקמוץ וצ"ע. [ושמא צריך לדחוק דתחילת הדין לקמוץ ממקום שניתן עליו לבונה אלא דמאחר דבעי' דכל הלבונה תהיה ראויה לקמיצה ממילא צריך ליתן מתחלה על פני כולה].

ז) במה שהביא באות י"ט לדעת החזו"א דמחק ע"י כלי או אחר פסול, ילה"ע דלדעת האפיק"י (שהובא שם אות ז') דלשיטתו אין המיחוק גמר עבודת הקמיצה, לכאוי' אין הדין כן.

ח) במה שהביא שם אחר הקמיצה אות ה' מדברי טהרת הקדש מנחות ט. שאם חסרו השיריים בין קמיצה לקידוש כלי פסול כדין צורם אוזן הפך. יעווי"ש שכתב דבריו בשיטת ריש לקיש דס"ל דשיריים שחסרו עד שעת הקטרה פסול, ומבאר דהטעם דבעינן לזה תלתא קראי דאם היה רק שני פסוקים הוה מוקמי' חד לקודם קמיצה וחד בין קמיצה לקידוש, אבל לכאוי' לרבי יוחנן אין מקור כלל לפסול אחר קמיצה ואפי' קודם קידוש כלי.

כוס של זהב במנין צ"ג כלי שרת

הרה"ג רבי א. כהן שליט"א

כבוד גליון תורת הקרבנות

הנני להעיר אודות מה שהובא בגליון מ"ג אגרת מהגר"מ שפירא מלובלין ז"ל, בענין חשבון צ"ג כלים שהיו מוציאים במקדש קודם שחיתת התמיד כדתנן תמיד פ"ג מ"ד, ומנה שם הכוס של זהב שהשקו בו את קרבן התמיד [כדתנן שם בסמוך השקו את התמיד בכוס של זהב] ונקט שכוס זה היה כלי שרת, ומכלל מנין צ"ג הכלים הוא.

ואינו מובן מאיזה טעם לומר שקדשו כוס זה בקדושת כלי שרת, והרי השקאת התמיד אינה עבודה שאינה אלא בשביל שיהא נקל אח"כ להפשיט העור כש"כ הרמב"ם פ"א מה' תו"מ ה"ט, וא"כ אינה צריכה כלי שרת.

ואף די"ל שרשאין להשתמש בכלי שרת לצורך זה כיון שהוא

ביוה"כ, דביומא דף עו: מבואר מקור אחד מהא דכתיב ותבוא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו, מה שמן מאבראי אף מים מאבראי, וברש"י מה שמן מבחוץ סכין אותו ונבלע בעצמותיו אף מים בקרבו הנבלעות דרך החוץ ע"י רחיצה עכ"ל, ומבואר להדיא דהאיסור הוא מה שהמים נבלעים לגוף האדם, וא"כ שפיר יש חיוב להסתפג כדי שלא יבלע בגופו, אבל לרב אשי שם דיליף דהמקור הוא מדכתיב וסך לא סכתי, א"כ י"ל דרק עצם הסיכה נאסרה אבל אם מותר לו לטבול שוב ליכא חיוב להסתפג.

והנה בספר חוקת חיים ראיתי שהביא דברי הגמ' בחגיגה דף יט. אר"א טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה עיי"ש, ובתוס' מבואר דזהו רק כשעודנו לח אז עדיין יכול להחזיק לשם מה הוא רוצה לטבול עיי"ש, הרי מבואר דלא נגמרה הטבילה עד שישתפג, דאל"כ למה מועיל להחזיק עצמו כ"ז שהוא לח. וע"כ דאז נחשב שעדיין הוא עסוק בעסק הטבילה, ולכן שפיר מובן שהיה הכהן צריך להסתפג כיון שרק אז נגמר חיוב טבילתו עיי"ש.

הערות בדיני הקמיצה

הרה"ג רבי א. ל. ה. שליט"א

ראיתי הסיכום הנפלא 'קיצור דיני הקמיצה' שכתב הרה"ג רבי ישראל ברלינגר, והנני להעיר כדרכה של תורה.

א) במה שהביא שם בדיני קודם הקמיצה ב', שלדעת התו"כ צריך להשאיר הלבונה מונחת על המנחה בשעת קמיצה, יל"ע אם גם שיטת תוס' כן, שהרי בדבריהם זבחים מג. ומנחות יד. מבואר שנקטו דאין להקטיר הלבונה קודם הקמיצה, ולא כתבו בפשיטות יותר שהלבונה צריכה להיות על המנחה בשעת הקמיצה. ומאיידך כבר עמדו שבתוס' זבחים פג: (ד"ה למעוטי) החשיבו לבונה קודם קמיצה מחוסר מעשה בגופו.

ב) במה שכתב שם בדיני הקמיצה ו', שצריך לקמוץ מתוך הכלי ולא מתוך הקמח הגדוש. לכאוי' צריך להוסיף דמשמעות דברי הגמ' במנחות ז. דבעינן שכל המנחה תהיה בתוך הכלי ולא בגודש, [ולפיכך העמידו שם במחזיר הקומץ לביסא טפופה ומניד הקומץ לתוך הגומא יעווי"ש]. וי"ל דהטעם בזה דבעי' שכל המנחה תהיה ראויה לקמיצה, ועיי"ש בל' רש"י ד"ה ומשני.

ג) במש"כ שם אות ז' להסתפק אם יכול לעשות המיחוק ע"י שיגרר ידו הימנית ע"ג ידו השמאלית או ע"ג כלי. הנה מתוך דברי הראב"ד מכת"י שצידד שהמקור לכך דקמיצה בג' אצבעות הוא ממחבת ומרחשת דשם אי אפשר לקמוץ גם בזרת כיון שצריך לה כדי למחק, בפשטות משמע דאין אופן אחר איך למחק ועל כרחך דמשתמש בזרת והיינו דאי אפשר לגרר ע"ג דבר אחר.

ד) ובביאור הטעם דאי אפשר לגרר ע"ג דבר אחר י"ל דאע"ג

א"כ ע"כ דהסכין נמי היתה כלי שרת מדאמרי' זבחים פ"ח שם דסכין שנפגם אין משחזין את פגימתה נשמטה אין מחזירין אותה, וכל זה משום שאין עניות במקום עשירות כמבואר בכל הסוגיא שם וכש"כ רש"י וכו"ה ברמב"ם פ"א מה' כלהמ"ק הט"ו, ולפי"ז נמצא שיש צ"ד כלים.

וי"ל דמה שכתבו התוס' היינו לענין שיהא אסור לתקנה משום טעמא דאין עניות במקום עשירות וזה שייך רק בכ"ש, אבל בודאי שבכל עניני המקדש היו מתנהגים בדרך עשירות ודבר זה אינו חובה אלא רשות, והכל לפי שיעור ששיערו חכמים בדבר דיש מקומות שאמרו התורה חסה על ממונם של ישראל וכדאי' ר"ה כ"ז א', והיינו פלוגתא דשמואל ורבא אם הכוס של השקאת התמיד היה של זהב, ואע"פ שלא היה כלי שרת, וי"ל דדוקא שנוגעים לעניני הקרבן עצמו אמרי' אין עניות במקום עשירות, ויש להאריך בכל זה ואכ"מ].

עבודה בבכורות לעתיד לבוא

הרה"ג רבי יצחק ליסוצין שליט"א

במש"כ האוה"ח שעתידיה עבודה שתחזור לבכורות, וכתבו לזה מקור ממה שאחז"ל שכל מקום שנא' לי לעולם ולעולמי עולמים, וכתוב כי לי כל בכור. והקשו למה לא זירז הח"ח גם את הבכורות ללמוד הלכות עבודה.

לענ"ד נראה לפרש שרק אותם בכורים שחיו בעוה"ז עד שנלקחה מהם העבודה, עליהם אמרו שלעתידי לבוא תחזור להם העבודה אע"פ שנלקחה מהן, כי חיי העתיד הם מכל דרגות האדם במשך חייו בעוה"ז, אבל מי שבחיוו בעוה"ז לא היתה בו העבודה, התורה לא תהא מוחלפת וגם לעת"ל לא תהא בו העבודה.

ובמשבצות זהב (ישעי' סו"פ לה, טרם יצא לאור) כתב הגרש"ש וייס שליט"א בשם אביו הר"ר משה יעקב וייס ז"ל בשם דוד אביו הג"ר יצחק וייס זללה"ה (ראב"ד ווערבוי) שבפסוק 'ופדויי ה' ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם', נרמז שהבכורות שבזה"ז הם פדויי ה' במצות פדה"ב, לעת"ל ישובו לעבודה ושמחה שמעולם על ראשם. עכ"ד. וזהו כדעת הגר"ח ק"ק שליט"א שגם לבכורות דזמן הזה תחזור העבודה. אך עצם הרמז בפסוק יכול להתפרש על אותם שנפדו בדור המדבר כשנלקחה מהם העבודה.

ויתכן שהחפץ חיים באמת כך סבר, ולכן לא הזכיר כלל שהבכורות יעבדו. ובמשב"ז שם מספר שכשאביו דרש זה בפדה"ב, הכהן הפודה הרב מפוניבז' זללה"ה אמר שקשה לו לקבל את הדברים שהבכורות יעבדו.

צורך קרבן, וכש"כ התוס' שבת כ"א א' דלכבוד קרבן רשאי להשתמש בבגדי כהונה שבלו, וה"נ י"ל דלצורך קרבן הוא ושרי, [אמנם בכלי שרת העומד לעבודה י"ל דאין רשאי משום הורדה מקדושה והתם מיירי בבגד"כ שבלו דתו אין ראויין לעבודה, ומשכח"ל בכלי שרת שנפגם שאין ראוי לעבודתו].

אבל אי אפשר לומר דקדשו כלי שרת בשביל זה, דאין מקדשין כלי שרת בלא צורך, וכדאי' במנחות ח' ב' עשרון למה נמשח, ויעוי' תוס' שם.

ועוד תקשה דאם היה כוס זה כלי שרת, א"כ מ"ט דרבא דאמר תמיד כ"ט א' דהא דקתני שהשקו את התמיד בכוס של זהב גוזמא הוא, ואם היה כלי שרת בודאי ראוי לעשותו של זהב (יעוי' יומא ל"ז א'), וכן אם היה מכלי שרת שנפגם א"כ שפיר איכא למימר שהיה של זהב, ומ"ט קאמר רבא דגוזמא הוא.

ונראה שהיה כוס זה כלי חול ואינו ממנין צ"ג כלים, והא דקתני לה מיד אחר הוצאת הכלים כדתנן שם הוציאו משם צ"ג כלי כסף וכלי זהב השקו את התמיד בכוס של זהב, ומזה דקדקו שהכוס היה ממנין הכלים שהוציאו, י"ל דסדר המעשים נקט, דמיד אחר שהוציאו הכלים והכל היה מזומן לשחיטת התמיד נפנו והשקו את התמיד, ומשום שרצו להסמיך השקאתו לשחיטה לכן לא השקוהו קודם שהוציאו הכלים עד שיהא הכל מזומן לשחיטה. ואפשר עוד שגם כוס זה היה מונח בפנים עם שאר הכלים ומ"מ אינו ממנין הצ"ג כלים, שהם היו צ"ג כ"ש כמבואר בפירוש הרא"ש, וזה עיקר השבח שהיו צ"ג כ"ש, וכלי חול אפשר שהיה מנין רב יותר.

ותחת זה יש למנות הסכין דשחיטה, כמש"כ רש"י זבחים צ"ח א' שהיה כלי שרת, ואף שהתוס' שם מ"ז א' הביאו בזה פלוגתת ראשונים אם צריך שיהא הסכין כלי שרת, כבר כתב הרמב"ם פ"ד מה' מעה"ק ה"ז דלכתחילה שוחטין בסכין כלי שרת, וי"ל דכו"ע מודו דלכתחי' בעינן כ"ש, [וטעמא י"ל כיון ששחיטה מד' עבודות הזבח היא, לכתחי' ראוי לעשותה בכ"ש אף שאין זה מעכב].

וכן משמע בזבחים פ"ח א' אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה, ואם היתה כלי חול מ"ט צריכה גניזה.

ובליקוטי הלכות לפרק דם חטאת צ"ז ב' (תורת הקדשים י') כתב שצריך כלי שרת לשחיטה ובדיעבד אם שחט י"א דכשרין [והיינו דעת הרמב"ם והר"א ז"ל שבתוס'], משמע דלכו"ע לכתחילה בעינן שיהא הסכין כלי שרת וכש"כ. [ועוי' עוד תוס' ב"מ צ"ט א' ד"ה וחבירו וכו' כ"ש ששוחטין בן].

[ומיהו לפי מה שכתבו התוס' שבועות י"א א' דהטעם שאין עניות במקום עשירות אין אומרים אלא לגבי כלי שרת, א"כ מוכח שהיה אותו הכוס שהשקו בו התמיד כלי שרת, מדאמר שמואל בתמיד שם דשל זהב היתה דאין עניות במקום עשירות, אמנם

לקראת חג הפסח ניתן להשיג את הספרים הבאים:

- ספר "שער הקרבן" הלכות קרבן פסח
- ספר "תורת הקרבנות" כרך א'
- חוברת סדר עשיית קרבן פסח
- קונטרס "תורת הקרבנות" - הלכות קרבן שנדחה מהקרבה
- חוברת ההנהגה המעשית באכילת קרבן פסח
- דיסק הפשט וניתוח בקרבן עולה
- "תורת הקרבנות" קרבנות מועדי השנה
- דיסק הקרבת קרבן העוף
- דיסקים קרבן פסח (3 דיסקים)

לקבלת מידע על המוקדים ברחבי הארץ: 052-7653813

דיני קרבנות המילואים בא' ניסן הבעל"ט בביהמ"ק השלישי שיבנה בב"א

זה לשון הרמב"ם פ"ב מעשה הקרבנות הי"ד והט"ו:

כל שיעורי הנסכים האמורים בספר יחזקאל ומנין אותן הקרבנות וסדרי העבודה הכתובים שם, כולם מלואים הן ואין נוהגין לדורות, אלא הנביא ציוה ופירש כיצד יהיו מקריבין המלואין עם חנוכת המזבח בימי המלך המשיח כשיבנה בית שלישי:

וכשם שהקריבו הנשיאים בחנוכת המזבח דברים שאין כמותן לדורות והקריבו בשבת, כך הנשיא מקריב חנוכתו בשבת לעתיד כאשר מפורש שם, וכן קרבנות שהקריבו בימי עזרא הבאים מהשבי מלואים היו ואינן נוהגין לדורות, אבל דברים הנוהגים לדורות הם דברי תורה שפירשנו כמו שהעתיקום מפי משה רבינו אין להוסיף עליהם ואין לגרוע:

והנה הרמב"ם קיצר ולא הביא את פרטי הדינים של קרבנות אלו, ובס"ד מתוך העיון במפרשים נוספו בזה כמה ענינים חשובים, וכמו בהן שאין לסמוך על הנכתב כאן לפו"ר, ונקווה שבשנה זו נזכה להקריב קרבנות אלו כהלכתם ובמועדם, אמנן כ"ר.

תשו"ח להרה"ג רבי ישראל רוטנברג שליט"א ששלח מספר שאלות בנידון ועל ידו נתעוררנו לחלק מהדברים שנכתבו כאן

מיוחדים בחינוך המשכן² ובחינוך בית ראשון³ ובית שני⁴. ויש חולקים על כל מילואים אלו⁵.

ב. יש לדון אם אפשר להקריב קרבנות אלו רק על פי הוראת נביא, או שצריך לזה ציווי נוסף⁶.

ג. יש אומרים שלאחר תחיית המתים יצטרכו גם אהרן ובניו

הרה"ג רבי י. י. ב. שליט"א

א. לעתיד לבוא כשיבנה הבית השלישי יקריבו מלואים שהם קרבנות מיוחדים לחינוך הבית והמזבח¹, וכמו שהקריבו קרבנות

1 במנחות מ"ה ע"א הקשו על הפסוקים ביחזקאל שנאמר בהם שמקריבים פר חטאת בר"ח, והרי בתורה נצטוו להקריב את פר המוסף לעולה, וקאמר רבי יוחנן דפרשה זו עתיד אליהו לדורשה. ורבי אשי משני מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה, ומייתי שם ברייתא שאמר כן ר' יוסי לר' יהודה וא"ל תנוח דעתך שהנחת את דעתי.

והנה רש"י פירש שפרשה זו נאמרה על חנוכת הבית השני, וכן נראה מדברי הרשב"ץ בזוהר הרקיע (עשין קכ"ז קכ"ח, הובא בסה"מ מהדורות פרנקל בסוף שורש ג'). והובאו להלן בהערה 5.

אבל הרמב"ם בפ"ב מהל' מעה"ק הי"ד והט"ו כתב שכל העבודות האמורות שם הם לכשיבוא המשיח ויבנה הבית השלישי, וביאר הלח"מ שפי' את דברי הגמ' שכשם שמצאנו בעזרא שהקריבו קרבנות מיוחדים בתחילת בית שני והיינו כמו מילואים, ה"נ יהיה מילואים לעתיד כסדר הקרבנות דיחזקאל. [וכבר כתבו המפרשים שכן הוא פשטי' דקרא ביחזקאל, דקאי הכל שם על בנין הבית השלישי וכמו שגם רש"י פירש שם במדות הבנין, וגם לא מצאנו בבית שני קרבנות אלו האמורים ביחזקאל אלא אחרים, והאברבנאל כתב שידוע שיחזקאל נקבר בבבל, ולפי"ז לא היה כלל בחנוכת בית שני ובפסוקים מפורש שיעשו הקרבנות על ידו].

וכפירוש זה נמצא לפנינו ברבינו גרשום במנחות ובחי' המיוחדים לרשב"א (שהם בודאי לאחד מהראשונים), וכע"ז פי' בשטמ"ק שם בשם תוס' חדשים דכוונת הגמ' דאם היו זוכים היו מקריבים קרבנות אלו בבית שני והשתא נדחו לבית שלישי. וכן דעת הרמב"ן עה"ת בסוף פרשת נשא שהזכיר בתוך דבריו שקרבנות דיחזקאל הם לעתיד. וכן דעת הרד"ק ביחזקאל (מה, יח) שפי' דברי הגמ' שכמו בימי עזרא כך יהיה בבית השלישי. [וקצת סותר למ"ש שם פרק מ"ג פכ"ה שנראה קצת מדברי חז"ל דקאי על בית שני, ויש לדחות]. ונמצא דדעת רש"י דקאי רק על בית שני הוא כמעט יחידאה, וכן הסכימו האברבנאל והמלבי"ם בפירושם ליחזקאל דקאי על בית שלישי.

ויש מקום עיון על הח"ח שלא הביא סוגיא זו לדינא בליקו"ה וכפי שפירשה הרמב"ם ושאר ראשונים. ושמא משום דא"א להקריבם רק ע"פ הוראת נביא, עיין להלן בסעיף הבא. ומהי שלא הביא הרמב"ם את כל הפרטים של מילואים אלו משום שמבוארים ביחזקאל, ואין הרמב"ם כותב דברים המבוארים בתורה שבכתב כמ"ש בהקדמתו.

2 שמות פרק כ"ח.

3 מלכים א' פרק ח'.

4 עזרא ו' י"ז ועזרא ח' ל"ה, וכמבואר בגמ' במנחות שם שהקריבו שם מדין מילואים. ועיין בהוריות ו' ע"א שהיתה הוראת שעה להביא חטאות אלו.

5 רש"י פי' במנחות שם וכן בפירושו ליחזקאל שפסוקים אלו ביחזקאל עוסקים בבית שני, ולפי זה אין מקור לבית שלישי. וכן כתב הרשב"ץ בזוהר הרקיע הובא במגילת אסתר על סה"מ סוף שורש ג', וכתב שם שכן דעת חז"ל שהוא בבית שני, והמפרשים נסתפקו אם הוא לעתיד. ובאמת אפשר שאף לרש"י יביאו קרבנות מלואים בבית השלישי דלא גרע משאר מקדשות אלא שלא נתבאר אלו קרבנות יביאו, וכן מבואר בלשון רש"י ביחזקאל מ"ג כ"ב שכתב: ובמלואים שלעתיד לבוא כך הם וכו', עכ"ל.

6 הנה מדברי הח"ח נראה לכאורה שהמשיח יצוה להקריבם, שכתב (במכתב למרן הגר"ח זוננפלד) "מה נאמר כשיבוא משיח צדקינו ויאמר לנו בשם ד' להקריב קרבנות הקבועים בשם כל ישראל וקרבנות האמורים בספר יחזקאל, ואנחנו נהיה מוכרחים להמתין עכ"פ איזה חדשים עד שנהיה בקיאים בהלכותיהן אף מעט". אכן לכאן אי"ז ראייה כלל שצריך נבואה להקריב קרבנות אלו, שהרי הזכיר הח"ח ג"כ בתדא מחתא שיצוה להקריב את הקרבנות הקבועים, והם ודאי לא זקוקים לנבואה וצווי, ואין כוונתו אלא שיזדו להקריב החובות המוטלים עלינו.

והנה משמע מהח"ח שם שצריך ללמוד את ההלכות אין להקריב את המלואים, שהרי כלל אותם יחד עם שאר הקרבנות הקבועים, ועל כולם כתב שאם לא נלמד את הדברים הכתובים שהיה אפשר ללמוד קודם לכן, לא נוכל להקריבם. וצ"ל שאע"פ שחלק מהעבודות מוטלות על יחזקאל הנביא כמובא בפסוקים (ויבואר להלן) והוא הרי יודע מה שנצטווה, מ"מ הרי חלק מהעבודות יעשו שאר הכהנים כפי שנראה בדברי הנביא, עי"ש.

ומה שלא הזכיר הרמב"ם את כל פרטי הדינים בקרבנות אלו כמובא להלן, אי"ז הוכחה שצריך ציווי עפ"י נביא, די"ל שאין דרכו להביא דברים המפורשים בפסוקי התורה שבכתב ולא מצינו בש"ס הלכות נוספות בעינים. ואמנם יש קצת תנא דמסייע לצד זה ממה שהח"ח בליקו"ה השמיט הסוגיא דמנחות מ"ה דמלואים הקריבו בימי עזרא, וכמו שהערנו בסעיף הקודם וצ"ע.

משיחה ומלואים מחדש, כיון שבטלה קדושת כהונתן בשעת מיתה.⁷

ד. אף שזמן המלואים בא' ניסן⁸ או בכ"ג אדר, מ"מ אם יבנה בית המקדש בזמן אחר יקריבו מיד את קרבנות החובה ולא ימתינו להקרבת קרבנות המילואים.⁹

ה. המלואים יתחילו בא' ניסן¹⁰, ויש אומרים בכ"ג אדר¹¹, ודוחין שבת ויום טוב¹². ויש לדון אם דוחים גם את הטומאה¹³.

7 כ"כ הרמב"ן בסה"מ סוף שורש ג', והביא ראייה מדאמרין ביומא ה' ע"ב כיצד מלבישן משה (לאהרן ובניו) לעתיד לבוא, ומשני הכא נמי כשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם, דהיינו שנשאל אותם. ומבואר שבמלואים לעת"ל יהיו אהרן ובניו ויצטרך משה להלבישן, כדן המילואים שעשו במשכן, והוכיח הרמב"ן שטעונים משיחה ומילואים מחדש. [וצ"ל בכוננתו שאף שהקרבנות אינם כסדר מילואי המשכן, מ"מ לבישת הבגדים תהיה כמו במילואי המשכן. ויש לדון לפי"ז אם ימשחו את כל דורות הכהנים שמתו ואם יזו עליהם משמן המשחה ז' ימים כמו במשכן, ואכמ"ל. ולכא' עיקר דברי הרמב"ן סותרים למ"ש שם מתחילה דמלואי הכהנים לא יהיו לעתיד ושמתו רק משיחה תהיה, וצע"ק].

8 כמבואר ביחזקאל מ"ה, ועי' להלן.

9 כן מוכח מהא דאמרין בר"ה ל' ע"א ובסוכה מ"א ובמנחות ס"ח שאם יבנה בהמ"ק בט"ו ניסן או בליל ט"ז יקריבו קרבן העומר מיד. וכן מוכח מהגמ' בתענית י"ז, דלחד מ"ד כהן המכיר משמרתו אסור כל השנה בין משום שמא יבנה בהמ"ק ויצטרך לעבוד, ואם יצטרך להמתין עד א' ניסן יוכלו לשתות כל השנה. [ואין סברא לומר שיקריבו את קרבנות המלואים מיד כשיבנה המקדש, ומה שנכתב שיקריבו בא' ניסן זהו באופן שיבנה בעיקר הזמן ד'בעתה' שאז יהיה ניסן].

ואף שנתבאר שם ביחזקאל (מ"ג כ"ז) דמיום השמיני והלאה של המלואים יהיו הקרבנות לרצון, מ"מ לכאורה אי"ז פוטר מלהקריב בינתיים את הקרבנות המחוייבים מדאורייתא, ושמתו כוונת הפסוק על קרבנות הנדבה. [ועי' רד"ק שמהפסוקים שם יש ראייה לר' יהושע שבניסן עתידין ליגאל].

ולכאורה מהסוגיות הנ"ל מוכח שאף בתוך שבעת ימים הראשונים של המילואים ג"כ יקריבו קרבנות.

10 כן פי' רש"י ביחזקאל (מ"ה י"ח), והרד"ק שם בפ"י ראשון. וכן מבואר בקושיית תוס' במנחות מה. עי"ש היטב.

11 כן פי' הרד"ק ביחזקאל שם בפ"י השני, וכ"ה במלבי"ם, וכן כתב הרשב"ץ בזהוהו הרקיע הובא בסה"מ (פרנקל) סוף שורש שלישי (במגילת אסתר).

12 כ"כ הרמב"ם בפ"ב ממעה"ק שם, והוא מוכרח לפי דעתו שכל קרבנות הנשיא המבוארים שם הרי הם קרבנות מיוחדים למלואים ומפורש דמקריבו גם בשבת, וכתב שם הרמב"ם הטעם לזה דמיי לחנוכת הנשיאים במשכן שדחתה שבת. אמנם גם לפירש"י שלא פי' שקרבנות הנשיא יוקרבו לחנוכת המקדש, מ"מ קרבנות המלואים דחו את השבת דהא כתיב (יחזקאל מ"ג כ"ו) "שבעת ימים יכפרו על המזבח", ומשמע שבעה רצופין וכתוב אחריו "והיה ביום השמיני והלאה".

13 יש לדון אמאי קרבנות אלו דוחים שבת, האם משום שזמנם קבוע וכל קרבן ציבור שזמנו קבוע דוחה שבת, או שזה דין מיוחד בקרבנות המילואים. ולצד הראשון כשם שדוחים שבת כך דוחים את הטומאה, אבל לצד השני יל"ע בזה.

אכן מדברי הרמב"ם שהדגיש שכשם שהמלואים במשכן דחו שבת ה"נ מלואים לעתיד, משמע שהיא הלכה מיוחדת במלואים, ולפי"ז לכאורה אינם דוחים טומאה דלא נתפרש היתר לזה. וידוע שבספר גלויני הש"ס ועוד אחרונים תירצו על קושיית הפר"ח בהל' חנוכה למה הוצרכו לנס כיון דטומאה הותרה בציבור, שחינוך צריך שיהיה דוקא בטהרה, [והביאו לזה ראי' מדעת זקנים עה"ת לגבי נדב ואביהוא], ולפי"ז הרי מפורש דבחינוך בעינן דוקא טהרה אף היכא דזמנו קבוע וכ"ש בקרבנות אלו,

ו. ביום הראשון למלואים יקח יחזקאל הנביא שהוא כהן¹⁴, [ויתכן שימשחוהו מקודם לקדושת כהונה¹⁵], פר לחטאת לחינוך המזבח¹⁶, והוא יתן אותו לכהנים שלא עבדו עבודה זרה¹⁷ להקריבו¹⁸, והוא יקבל את דמו ויתן ארבע מתנות על ארבע קרנות המזבח החיצון¹⁹, ואח"כ יתן ארבע מתנות על ארבע פינות גג

אמנם משאר האחרונים שלא תירצו כן משמע דלא ס"ל לחידוש זה. ולמעשה נראה שלא יהא בזה נפ"מ ומסתמא יהי' הכל בטהרה ק"ו מנס חנוכה, ועי' נדה ע' ע"ב שנסתפקה הגמ' אי מתים שיקומו לעתיד צריכין הזאה, ואי נימא דאינם צריכים הזאה יוכלו להקריב הכל מיד בכהנים שיקומו.

14 כן נאמר בנבואה ליחזקאל (מ"ג יט-כא), ופירשו הרד"ק ושאר המפרשים שהכוונה על יחזקאל עצמו שהוא כהן ויקום בתחיית המתים. ובאמת יל"ע שכיון שיקומו בתחיית המתים למה לא יקריב אהרן עצמו, וצע"ק.

ועי"ש במלבי"ם שאף שתחיית המתים תהיה מאוחרת לבנין בית המקדש, מ"מ תהיה תחיית המתים לצדיקים מיד בשעת הגאולה, וכן ידוע מהריטב"א בסוף תענית וכמה מפרשים.

15 לכא' לפי דברי הרמב"ן שהובאו בהערה 7 שצריך משיחה מחדש לאהרן ובניו, ה"ה לשאר כהנים שמתו, שלא תועיל משיחת אהרן לעתיד לזרעו שנולד לו קודם לכן, וכמו שכתבו המפרשים לגבי משיחת אהרן במילואים, ולפי"ז כל אחד ואחד מהכהנים יהיה זקוק למשיחה בפני עצמו, וצע"ק.

16 יחזקאל שם, ופירש רש"י בפרק מ"ה (פסוק י"ח) והמפרשים שם, שהוא הפר האמור שם שזמנו בא' ניסן.

ועיין רש"י והמפרשים שהוא כמו פר החטאת שהיה במלואים דמשה שנשרף כולו. [אמנם מסתבר שאין בו ממש אותם דינים שהרי משמע ששורפין אותו סמוך לבהמ"ק וכדאיתא בתרגום 'דבעי אתה דחזי לביתא', ובפר המלואים שבתורה כתוב ששרפוהו מחוץ למחנה והיינו חוץ לג' מחנות כמבואר בכמה דוכתי. וכן דין הזאת פינות המזבח מלבד קרנותיו הוא דין חדש, אלא הכוונה ששניהם שווים בעיקר הדין שטעונים שריפה]. ויל"ע אם הפר בא משל ציבור או משל יחזקאל כדכתיב קח.

17 כדכתיב ביחזקאל שם (מ"ד ט"ו) והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני מעלי וגו', וביארו המפרשים דהיינו שלא עבדו ע"ז. וכתב רש"י שכהנים אלו מתייחסים לצדוק שהיה כ"ג, אבל א"צ דווקא שיהיו מזרעו.

אכן במפרשים אחרים (עי' אברבנאל מצו"ד ומלבי"ם) נראה שדווקא זרע צדוק יעבדו, ולדבריהם משמע שלא יעבדו בבית השלישי כלל שאר הכהנים, שהרי פסוק זה לא מיירי כלל בקרבנות המילואים אלא בעיקר ההקרבה בביהמ"ק, וצע"ק. [ועי' בפ"י הרד"ק יחזקאל מ' מ"ו מש"כ בזה]. ויש לדון אם יש לסמוך על חזקה בכהנים המוחזקים כהיום שהם מזרע צדוק, או דהוי כמילתא דלא רמיא עליה דאיניש, כיון שהיום אין בזה נפ"מ כלל.

18 כ"כ רש"י דזה ביאור הכתוב שם ונתת אותו אל הכהנים וגו'. והנה לא פירש רש"י באיזו הקרבה מיירי, שהרי את ההזאות עושה בעצמו כמבואר בפסוק, ושחיטה כשירה בזר ולא שייכא לכהנים. אך י"ל שהכהנים זכו בשחיטתו, או ששחיטה זו טעונה דווקא כהן כמו בקרבנות המלואים דמשכן שנשחטו ע"י משה שהיה כהן בשבעת ימי המלואים. ועוד י"ל דמיירי בקבלת הדם, [אמנם במלבי"ם מבואר שקבלת הדם תהיה ג"כ ע"י יחזקאל]. ואולם בפשטות דברי רש"י נראה דקאי על הקטרת אימורים, ולפי"ז יהיה מוכח שיש בפר זה הקטרת אימורים, ועי' מש"נ בזה לקמן.

19 מפורש בפסוקים שם בפרק מ"ג, וכל הפרק שם מיירי במזבח החיצון.

הימים הקודמים³⁰, וכן מביא פר חטאת³¹ ונותן מדמו³² על ד' קרנות המזבח ועל מזוזות ההיכל ועל הסובב³³ ועל מזוזת עזרת ישראל [או עזרת כהנים³⁴], וי"א שעושה כן גם בז' ניסן³⁵.

ט. לאחר שבעת ימים אלו נמשכת חנוכת הבית³⁶ על ידי הנשיא שהוא המלך וי"א כהן גדול³⁷, שמקבל מהצבור תרומה של אחד מששים מהחטים והשעורים מממון כל אחד מישראל, וכן אחד מעשר או אחד ממאה מהשמן³⁸, ושה אחד ממאתים, והוא מביא את כל קרבנות החינוך³⁹. וכן מוטלים עליו כל קרבנות הציבור בשבתות ומועדים וראשי חדשים⁴⁰, וי"א אף התמידין⁴¹. ויש שכתבו שאין הנשיא מביא קרבנות לחינוך כלל, אלא שאם לא חניכו את הבית בר"ח ניסן כדן, מביא הנשיא פר חטאת בערב פסח כדי שיתחנך לעבודת המקדש קודם שיקריב את קרבנות חג הפסח המוטלים עליו⁴².

י. לדעה הראשונה בסעיף הקודם מוסיף הנשיא להביא משלו קרבנות נוספים לחינוך, כמובא להלן⁴³. בשבעת ימי הפסח

- 30 שהוא היום השמיני למילואים, והשביעי להבאת השעיר לחטאת והפר והאיל לעולה.
- 31 כן פי' הרד"ק ביחזקאל מ"ה י"ח בפי' שני והמלבי"ם שם, והוא הפר המוזכר בפרק מ"ה שם.
- 32 לא נתפרש אם יחזקאל עובד בו או שאר כהנים, דבתחילה כתב (מ"ה י"ח י"ט) 'וחטאת את המקדש' ואח"כ כתיב 'ולקח הכהן', ולפרש"י שזהו הפר הראשון שהוזכר בפרק מ"ג שזמנו ג"כ בא' בניסן, ודאי קאי על יחזקאל כדכתיב התם.
- 33 לפי הפשטות שסדר ההזאות הוא בדווקא, נמצא שצריך לעלות למזבח ואח"כ ללכת למזוזות ההיכל ואח"כ לחזור לסובב המזבח.
- 34 הרד"ק הסתפק בזה.
- 35 כן פירשו הרד"ק והמלבי"ם לפי פשוטו של מקרא. אמנם במנחות מ"ה ע"א דרשינן האי קרא לדין פר העלם דבר של ציבור הנוהג בז' שבטים אף שאינו רוב ציבור. ובתוס' שם תמהו אמאי הוציאה הגמ' את הפסוק מפשוטו דקאי על ז' ימי מלואים. ובהגהות ר"מ הורוויץ צידד לפרש שם דבאמת רק ר' יוחנן דלא ס"ל לתירוצא דמלואים וקאמר דפרשה זו עתיד אליהו לפרשה, הוכרח להוציא הפסוק מפשוטו, אבל לדין גם זה מדין הקרבת המלואים, אמנם בצאן קדשים ביאר שא"א לפרש הפסוק שבז' ניסן מביא פר חטאת, שהרי בז' הימים שאחר היום הראשון אינו מביא לחטאת אלא שעיר בלבד.
- 36 כן משמע ברמב"ם שכל הקרבנות בפסוקים בהמשך שם הם הוראת שעה, עיי"ש שכתב שכל מה שהנשיא מקריב בשבת הוא למלואים, והיינו הקרבנות המוזכרים להלן, דאילו הקרבנות שהובאו לעיל יוקרבו ע"י יחזקאל. וצ"ל שאף שבגמ' נאמרו כמה דרשות על הנסכים המוזכרים שם שאינם כפשוטם, סבר הרמב"ם דלמ"ד דהוי מלואים הכל כפשוטו, ועד"ז פירשו הרד"ק המצו"ד והמלבי"ם ביחזקאל שם.
- 37 שני פירושים אלו הובאו ברש"י ביחזקאל (מ"ה י"ז).
- 38 עי' רש"י ומפרשים פסוק ר"ד.
- 39 כל זה נתבאר ביחזקאל מ"ה פסוקים י"ג-ט"ו. והיינו לשיטת הרמב"ם והמפרשים שם שקרבנות הנשיא קריבים לשם מילואים, מלבד מה שיקריב יחזקאל.
- 40 יחזקאל מ"ה י"ז ובמפרשים שם. וכיון שכולם נשתתפו בהם חשיב שבא משל ציבור.
- 41 מלבי"ם שם.
- 42 כן פירש רש"י (פסוקים כב, כג, כד), ועיי"ש שהוציא מפשוטם את כל שיעורי הנסכים המוזכרים שם, וכדרך שנתבאר בגמ' במנחות מ"ה. אכן באברבנאל תמה עליו.
- 43 ומבואר בפסוקים (מ"ו ב') שאינו מקריב את קרבנות החינוך בעצמו, אלא עומד בפתח העזרה [מדין עמידה על הקרבן כמ"ש במצו"ד

המזבח²⁰, וי"א על ארבע פינות הסובב²¹, וי"א שמזה גם על מזוזות האולם וההיכל והעזרה²², וזרק שייריו ליסוד²³. אחר כך נוטל יחזקאל את הפר מחוץ למקדש במקום קדוש, [והיינו במקום שנגמר בהמ"ק²⁴, וי"א בהר הבית²⁵], ושורפין הכהנים את כולו²⁶ כדן פרים הנשרפים²⁷.

ז. בשבעת הימים שלאחר היום הראשון²⁸ יקריב יחזקאל בכל יום שעיר לחטאת, וזה ממנו כל ההזאות כמו שהיזה מהפר ביום הראשון, וישרפנו כמותו, ואח"כ יביא לכהנים פר ואיל שיקריבוהו לעולה²⁹.

ח. לדעת הסוברים שהמלואים מתחילים בכ"ג באדר, נמצא שביום א' בניסן מביא שעיר לחטאת ופר ואיל לעולה כשאר

- 20 כן פי' רש"י שם ש'פנות העזרה' היינו גג המזבח, ולכאן הכוונה לצד הקרנות, ויל"ע מאיזה צד מתחיל.
- 21 כן פי' הרד"ק שם דהכוונה לעזרה שהוזכרה בפסוקים הקודמים.
- 22 רש"י והמפרשים בפרק מ"ה (פסוק י"ח) פירשו שהפר שהוזכר שם שזמנו בר"ח ניסן הוא אותו הפר המוזכר בפרק מ"ג, ושם בפרק מ"ה כתוב שנותן מדמו על מזוזת הבית והעזרה הפנימית. וכבר נתקשו התוס' במנחות מ"ה בסתירת המקראות, וכתב הרד"ק דבא זה ולימד ע"ז. [ואמנם לפי הצד שהמלואים דלעיל הם בכ"ג אדר אין זה אותו פר ואין מקור להזאות אלו בפר הקרב בכ"ג אדר]. ובעיקר הדן להזות על מזוזות העזרה, נסתפק הרד"ק אם היא עזרת ישראל או עזרת כהנים.
- 23 בפסוק שם בפרק מ"ג כתוב שנותן אל הגבול סביב, וברד"ק שם פי' דהיינו גבול העזרה הנזכרת שהיא הסובב, ולכאן משמע לפ"ז שמסובב בהזאתו את כל הסובב. והמלבי"ם פי' דקאי על רוחב זרת שבלט מהמזבח, והמצו"ד כתב דיתכן דקאי על היסוד, ולפ"ז יש מקור לשפיכת שיריים, אבל בלא"ה מסתבר דלא גרע משאר קרבנות שיש בהם דין שפיכת שיריים.
- 24 כן פי' רש"י ד'מפקד' היינו מקום שכלה המקדש וכנראה הכוונה לעזרות, אבל הוא סמוך אליהם, וכמו שהביא מהתרגום דבעינן אתו דחזי לביתא.
- 25 כן פי' הרד"ק, ועי' במלבי"ם שפי' ושרפוהו מחוץ למחנה כפר מלואים דמשה.
- 26 בפסוק לא נתפרש דין הקטרת אימורים, אבל בפשטות הרי הוא כשאר קרבנות, ולא פירש הכתוב אלא דברים שנתחדשו בו, ובפרט לפימ"ש רש"י דדמי לפר המלואים דמשה ושם נאמרה בתורה הקטרת אימורים. אבל עי' במלבי"ם שכתב שרק לאחר היום הראשון מלאו ידיו בפר ואיל העולה אבל בפר חטאת דיום ראשון דניסן לא היה מלוי ידים כיון שנשרף, ומשמע לכאן שנקט שלא היה קרב כלל ע"ג המזבח, וצ"ע. ועי' רמב"ן עה"ת ויקרא ח' ט"ו שאין הקטרת האימורים מעכבת בחינוך המזבח, כשם שאינה מעכבת לדורות.
- 27 לא נתפרש אם יש בו דין טומאת בגדים לשורך כשאר פרים הנשרפים, ומסתבר שדינם שווה אף שאין שריפתו מחוץ למחנה כמותם.
- 28 דהיינו שהיה המלואים ח' ימים רצופים, אלא שביום הראשון מקריב פר בלבד, וביום השני עד היום השמיני מקריב שעיר לחטאת ופר ואיל לעולה כמפורש בפסוקים (סוף פרק מ"ג).
- 29 הכל מפורש שם בפסוקים, ומשמע בפשטות דבעבודת הפר והאיל הקריבים לעולה אין לו חלק, ומה שכתוב שיתן לכהנים היינו הבאה בעלמא, וגם לא מצאנו סמיכה לא בקרבנות אלו ולא בחטאת, אעפ"י שבמלואים של משה היתה סמיכה.

יב. בכל ר"ח בתקופה זו מביא מלבד המוספין פר ואיל ושהה כבשים לעולה, מנחת הפר והאיל איפה סולת והין שמן, ומנחת הכבשים כפי השגת ידו⁴⁷, וי"א שמביא לכל כבש ששית האיפה⁴⁸.

יג. י"א שבחג השבועות ור"ה ויוה"כ של אותה שנה מביא קרבנות כמו בר"ח⁴⁹, וי"א שרק מוסיף בהם מנחה על קרבנות המוספין כשיעור המנחה שמביא בר"ח⁵⁰.

יד. י"א שבכל יום מימות החול עד מוסיף להביא כבש על קרבן התמיד⁵¹.

47	יחזקאל מ"ו ו' ז'.
48	כן משמע במלבי"ם שם. ולדבריו שיעור השמן שלישית ההין כנ"ל.
49	מלבי"ם שם פסוק י"א.
50	כן צידד המצו"ד שם.
51	מצו"ד ומלבי"ם פסוק י"ג, והרד"ק נחלק בזה עי"ש.

ושבעת ימי הסוכות בשנה הראשונה לבנין המקדש מביא מלבד קרבנות הציבור, שבעה פרים ושבעה אילים לעולה בכל יום, ועם כל אחד מהם מביא איפה סולת

למנחה והין שמן, וכן שעיר חטאת בכל יום⁴⁴.

יא. בכל השבתות שבין פסח לסוכות באותה שנה, מקריב מלבד המוספין איל לעולה ומנחתו איפה סולת והין שמן, וכן ששה כבשים ומנחתם כפי השגת ידו⁴⁵, וי"א שמביא לכל כבש ששית האיפה⁴⁶.

פסוק ח']. והכהנים מקריבים את כל הקרבנות. [ולדעה שהנשיא הוא המלך, ודאי אינו יכול להקריב שהוא משבט יהודה].

44	כמובא הכל בפסוקים שם.
45	יחזקאל מ"ו ד' ה'.
46	מלבי"ם שם פסוק ה', עי"ש. ולדבריו נראה ששיעור השמן שלישית ההין.

לויים בדוכנם בהלכות עבודת הלויים במקדש

בקול רם. ומבואר שיש חיוב שירה בקול רם, וזהו על דרך מש"כ במשנה ברורה (הל' נשיאות כפים) שאם יש אנשים רבים צריכים הכהנים להגביה קולם כדי שישמעו כולם, והרי שדין 'קול רם' נאמר במקום שיש צורך בשמיעה.

וטען על זה הרה"ג שליט"א בדבריו שיש לדחות זאת בשני פנים: א', שמא עשו כן לצורך חיזוק אהבת ד' בישראל, ב', שיש לפרש דברי רש"י כדעת תרגום יב"ע שם דמיירי בערב הפסח בלבד והישראלים שוררו בו את ההלל, וזהו כפי שיטת רש"י בפסחים ובסוכה.

ובאמת עיקר דברי רש"י באיכה נסמכים על דברי הגמ' בערכין י"א, מנין לעיקר שירה מן התורה חזקיה אמר 'יסור במשא' אל תקרי יסור אלא ישיר, וביאר רש"י שם במשא - בנשיאות קול בשיר. הרי שהשיר טעון נשיאות הקול, וזהו מקור דברי רש"י באיכה שהיו משוררים בקול רם, וקאי על השיר של הלויים. ולפי זה ודאי כוונת רש"י על עיקר דין השירה שמצוותה מדאורייתא בכל יו"ט או בכל יום [כפי שנחלקו הראשונים], ואין לבאר שכוונתו לערב פסח בלבד, או לשם התעוררות בעלמא לחיזוק עבודת ד' וקיום מצוותיו בלבד. [ובעיקר דעת רש"י בענין ההלל שאמרו ישראל על הפסח, כבר נודעו בשערים דברי מן הגרי"ז שגם לרש"י ודאי שוררו הלויים מדין שירה על הקרבן].

ומה שנקט לגבי שיר של ביכורים שנראה מדברי הרמב"ם שהוא חובת הבעלים, והכריח שבהם יש דין שישמעו הבעלים את שירת הלויים, נ"ל דאין כוונת הרמב"ם שהוא דין על הבעלים אלא שהיא מצוה השייכת לגוף הביכורים שהם טעונים שיאמר עליהם השיר, ואין כוונתו כלל שזו מצוה מיוחדת המוטלת על הבעלים.

האם יש מצוה לשמוע את שיר הלויים

הרה"ג רבי חיים לב שליט"א

בגליון תורת הקרבנות מ' הרחבתי להוכיח שיש חיוב לשמוע את שיר הלויים, וזהו שלימות קיום עבודתם. ונתכבדתי בגליון מ"ב בהשגה מאת הרב הגאון המופלג רבי מרדכי לסיצין שליט"א שסתר את דבריי, והנני חפץ לשוב ולבאר את הדברים בס"ד.

הנה בגמ' ערכין יג: מבואר [לשיטת רש"י] שהיו ממנים לויים קטנים לשורר עם הלויים הגדולים כדי ליתן תבל בנעימה, ופירש"י שם שקול הלויים דק ומתבל את קול הגדולים. ועל דרך זה מצינו למ"ד עיקר שירה בפה שהיו משוררים בכלים כדי לבסומי קלא.

ואשר מבואר בזה, שיש ענין לייפות את קולם של הלויים המשוררים. והנה נחזי אנו, אם נאמר שכל חובת עבודת השירה איננה אלא במעשה השיר על ידי ביטוי שפתי הלויים, א"כ איזו מעלה יש כאשר שיר זה נעשה ביופי נעימות הקול עם צוערי לויים ובכלי זמר, והלא אין נצרכת כאן כי אם אמירת שירה בלבד, ומעלת שלימות עבודת השירה מתקיימת באופן המושלם ביותר גם כאשר היא נעשית באמירת וביטוי השפתיים בלבד.

ומוכח מדברי הגמ', שנכלל במצות השירה גם חובת שמיעה, וכיון שכן נוסף דין זה של הידור מצוה שיהיה נשמע קול השיר באופן נעים ביותר. והיינו כיון שדיני הידור המצוה הרי הם תלויים בגדרי המצוה, ע"כ רק אם יש מצות שמיעה שייך להדר שיהיה נשמע קול השיר ביופי הניגון ובנעימות הקול.

עוד למדתי בס"ד מדברי רש"י באיכה (ב, ז) על הפסוק קול נתנו בבית ד' כיום מועד, וכתב רש"י שהיו שמחים ומשוררים

גפן של זהב
תמיהות וקושיות בהלכה

הסרת החושן מהאפוד שלא בדרך השחתה

הרה"ג רבי חיים דוד אהרן שליט"א

תב הרמב"ם (פ"ט מכלי המקדש ה"י) וכל המזיח את החושן וכו' דרך קלקול לוקה. ומבואר שאינו לוקה שלא בדרך קלקול.

ואמנם מלשון החינוך (מצוה ק') שסתם בזה נראה שלא נקט כן, עיי"ש שכתב בסתם "שהמפרק חיבורן בשעת עבודה לוקה", ומשמע דהוי דומיא דאיסור הסרת הבדים מן הארון שלא נאסר דווקא בדרך קלקול והשחתה.

וכן נראה לדייק מלשון החינוך במצוה ק"א שכתב בשורש המצוה של איסור קריעת המעיל, שהקריעה דבר של גנאי אצלנו וענין השחתה וכו', ואילו במצוה ק' בשורש המצוה של "לא יזח" כתב שאם לא יקשור אותם בטבעות, יהיה החושן נד ונבדל מחשב האפוד ונוקש על לבו של כהן. ולפי"ז הרי נראה דכל שפירש וניתק את החיבור הרי הוא לוקה, אעפ"י שאינו בדרך השחתה. [וע"ע בפירש"י והרמב"ן שנחלקו בביאור מילת "יזח", אם הוא לשון ניתוק או לשון ניתוץ והירוס, ושמת תליא בזה].

ואולם מסתימת המנ"ח מצוה ק' והדרך חכמה בהל' כלהמ"ק שם נראה שאין חולק על הרמב"ם בזה, וכ"כ מרן הגר"ח במכתבו אלי שאין הדברים מוכרחים, ויל"ע בטעם הדבר.

שיר של יום בפורים במקדש

הרה"ג רבי יוסף אינדיג שליט"א

יש לדון באיזה יום אמרו בפורים את השיר המיוחד ליום זה, האם אמרוהו בט"ו באדר שהוא פורים לבני ירושלים, ומאידין בי"ד באדר אמרו את השיר הרגיל, או שאמרו את השיר גם בי"ד כיון שהוא פורים ברוב העולם.

והנה בב"י או"ח סי' תרצ"ג הביא מהארחות חיים, שבפורים היו הלויים אומרים במקדש 'שגיון לדוד' (תהלים ז').

ומקור הדבר ממסכת סופרים פי"ט, והטעם שהביא כן מהארחות חיים, יש לומר מפני שנחלקו האחרונים אם השירים האמורים שם נאמרו למקדש או לביהכ"ס. דעת החשק שלמה בהגהותיו למסכת סופרים שלא נאמרו לגבי שיר הלויים במקדש אלא למנהגנו היום בבית הכנסת, וכ"כ במג"א [סי' קל"ב סק"ד] דהשירים האמורים במסכת סופרים אינם שירי המקדש. [וע"ע במנ"ח מצוה שי"ב שנקט דבר"ח וחווה"מ לא היה שיר מיוחד אלא למוסף, כיון שאינם ימים מקודשים כמו יו"ט. ולדבריו ע"כ השירים במסכת סופרים מייירי בשיר של ביהכ"ס].

אכן התפא"י בחומר בקודש פ"ו נקט ששירים אלו נאמרו במקדש, וכאמור מפורש כן בדברי הארחות חיים שהביא הב"י.

אימתי מקריב אליהו הנביא קרבנות בבית המקדש

ידועים דברי הרמ"ע מפאנו בספרו עשרה מאמרות (מאמר אם כל חי ח"ג סימן כ"ג), שאף בזמן הזה אליהו מקריב תמידין בבית המקדש, וכתב עוד 'ואפשר שנגנזו לו קופות מתרומת הלשכה כדי שיהיו באים משל ציבור, ואינו רחוק להאמין שיהיו אבות העולם עומדים על גביו למעמד, והימן ואסף וידותון משוררין, ומעורות הקדשים דכתיב בהו 'לו יהיה' אמרו שהוא עושה מגלות מגלות וכותב זכויותיהם של כל אחד מישראל'. והביאו החיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת א' אות כ"ח).

ובספר בית דוד או"ח השמטות סי' תק"ה (לג"ר יוסף דוד שהיה אב"ד שאלוניקי, כמובא בשם הגדולים להחיד"א מערכת גדולים אות י' קכ"א) תמה על דברי הרמ"ע מפאנו, אם כן למה אמר הקב"ה (בגמ' מגילה ל"א) שגם בזמן שאין ביהמ"ק קיים תעלה להם קריאת הקרבנות כאילו הקריבום, והרי גם כשאין הבית קיים מקריב אליהו תמידין בכל יום. ועוד מהו שאומרים בנוסח התפילה "ועתה אין לנו לא כהן בעבודתו וכו'", והרי אליהו עומד ומשמש ככהן המקריב במקדש.

וכתב "ונראה לי דמה שמקריב אליהו אינו מועיל לנו אלא על ידי שאנו עוסקים בתורת הקרבנות בלימוד, משום דהרי הוי הקרבה בלא ידיעת בעלים ועל ידי הקריאה הוי גילוי דעת דניחא לן בקרבנות. אי נמי אינו מקריב אלא דווקא כשעוסקין ישראל בלימוד תורת הקרבנות.

ולכן נראה שטוב לכוין בזה בקריאת הקרבנות, שעל ידי קריאה זו יועיל לנו מה שמקריב עלינו ויחשב כאילו אנחנו מקריבים או לכוין שעל ידי קריאתנו יעמוד ויקריב בעדנו".

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

קונטרס הסך נסך. הלכות המנסך יין בחוץ לפרטי פרטים. נערך דבר דבור על אופניו בטוטו"ד ע"י הרה"ג רבי יעקב ישראל שטיגל שליט"א, מלומדי כולל "שערי שמעון". ניתן להשיג בטל' 050-4149171.

לעדכון ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש, יש לשלוח עותק למערכת בדוא"ל: korbanot@okmail.co.il

המשך מעמוד 1

רבים מתלמידי ספרו, כי ראו אותו מספר פעמים בימות החול, לובש את הקפוטה של שבת, כדי להיות מוכן ומזומן לקבלת פני משיח. לא בכדי אמר בנו רבי אריה לייב זצ"ל, כי על ציפייתו של אביו למשיח הילכו בפולין אגדות רבות, אך כולם לא ביטאו את גודל ציפייתו האמיתית לביאת המשיח.

לא רק על הח"ח סופרו עובדות כאלו. מספר בנו של הח"ח בשם אביו, כי כאשר היה שומע הגאון מוילנא רעש מחוץ לביתו, היה מיד שואל, האם כבר הגיע המשיח? כמו כן לאחי הגר"א היו מלבושים מיוחדים אותם הכין כדי להתעטף בהם כאשר יבוא המשיח.

גם בדורנו עדים אנו לתופעה זו שגדולים וטובים היו שופכים דמעות כמים, אם בבין המצרים ותשעה באב, אם באמירת סדר העבודה ביה"כ, ואם באמירת תיקון חצות בשאר ימות השנה.

כמו כן בשנים האחרונות ישנה התעוררות עצומה לקביעת הלימוד בסדר קדשים - במטרה לברר את הלכות הקודש והמקדש בצורה יסודית, ואף נוסדו כוללים מיוחדים ומסגרות רבות למטרה זו.

ואם בכל השנה עסקינו, על אחת כמה וכמה בחודש ניסן, אשר כבר אמרו עליו חז"ל "בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל". חודש זה שבו הציפיה הולכת וגוברת, ורבים מאחלים לעצמם - "שזכה כבר בשנה זו להקריב קרבן פסח", ודאי יש לקוות שתהיה בו עת דודים להגאל בגאולה שלמה - וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

על מנת להגדיל את הציפיה בתוכנו, נועדו לומדי "תורת הקרבנות" בברכת מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ששיבח מאד את הדבר, לעסוק בהכנת כבש מבוקר הכשר לקרבן פסח, וזאת לאחר שבס"ד נלמדו בעיון דיני ביקור הבהמה ממומים, ודיני הוצאת האימורים וניקור חלקי הבהמה, אשר מי שאינו בקי בהם על בוריים, ודאי לא יוכל לעסוק בשלבים אלו המוכרחים לקיום מצוות הקרבן.

ואם בכל הקרבנות הנאכלים, ישנה חובה לדייק בנטילת החלקים העולים למזבח, שהרי אסור מהתורה להקטיר חלקים שאין בהם חיוב הקטרה, הרי שבקרבן פסח הדבר קשה שבעתיים, מכיון שצריך לצלות את הקרבן כשהוא שלם וא"א להפריד את חלקי הבהמה זה מזה.

כמו כן לדעות שיש לנקר לגמרי את הקרבן לפני הצלייה, הרי דרוש עמל רב כדי להוציא את כל הדברים האסורים באכילה בעוד הקרבן שלם, וברור שללא דיוק מושלם בפרטי ההלכות ניתן להכשל ח"ו באיסורים שונים.

וכבר כתב החפץ חיים, כי גם כאשר יבוא המשיח ואליהו הנביא, הרי לא ילמדו אותנו את הדינים שיכולנו ללמוד עכשיו, ואם לא נתכונן היטב בבירור הלכות אלו, בודאי יינעו מאתנו להקריב את הקרבנות הנדרשים.

אין ספק כי כל אחד ואחד המייחל בליבו להיות בין הנמנים לחיזוק הציפיה והכמיהה לגאולה, ישתתף בענין זה כמפורט בעמוד הבא. ובזכות התשוקה הגדולה לימות המשיח ולקרבנות ולקריב בעבודת המקדש והקרבנות, נזכה במהרה לביאת הגואל בקרוב בימינו אמן.

עניני פסח וחודש ניסן שהובאו בגליונות "תורת הקרבנות"

המספרים מציינים למספרי העמודים בקובץ הגליונות שיצא לאור בס"ד

257	גליון כט - ניסן תשע"ה	13	גליון ב - אייר תשע"ב
	יסוד חיוב השמחה בערב הפסח		הערה בדין שיירי מנחת העומר
	ברכה על קריאת ההלל בשחיתת הפסח	45	גליון ח - טבת תשע"ג
	האם צריכים לשבור את תנורי הפסחים		לשון ההפרשה בקרבן פסח (1)
	נעילת דלתות העזרה בכהנים או בלויים (1)	53	גליון ט - שבט תשע"ג
	מינוי שליח לשחיתת הפסח קודם יום י"ד		לשון ההפרשה בקרבן פסח (2)
269	גליון ל - אייר תשע"ה	61	גליון י - אדר ניסן תשע"ג
	שהחינו בשחיתת הפסח מבעל שבט הלוי		דיני אכילת הפסח וליל הסדר בירושלים (1)
	זצוק"ל (1)	69	גליון יא - אייר תשע"ג
	יושלמה פרים שפתינו בק"פ ובחגיגה (1)		לשון ההפרשה בקרבן פסח (3)
	ההלל בשחיתת הפסח		דיני פסח שני
281	גליון לא - סיון תשע"ה	81	גליון יב - סיון תשע"ג
	ספיקות בעניני צליית קרבן פסח (1)		איסור אכילת חמץ באכילת פסח שני ממרן
289	גליון לב - תמוז אב תשע"ה		הגרי"ש אלישיב זצוק"ל (1)
	אמירת פסוקי קרבן פסח בער"פ (2)		בענין אכילת הפסח שתי פעמים (2)
	נעילת העזרה בק"פ וללא מינוי (2)	97	גליון יד - אלול תשע"ג
297	גליון לג - אלול תשע"ה תשרי תשע"ו		אכילת חמץ באכילת פסח שני (2)
	ונשלמה פרים שפתינו בעומר ושתה"ל (1)		
	שהחינו בשחיתת הפסח (2)	117	גליון טז - חשוון תשע"ד
309	גליון לד - חשוון תשע"ו		האם זר שוחט קרבן פסח בשבת (1)
	אמירת פסוקי קרבן פסח בער"פ (3)	145	גליון יט - שבט תשע"ד
321	גליון לה - כסלו תשע"ו		האם זר שוחט קרבן פסח בשבת (2)
	הבאת מנחת חינוך קודם העומר (1)	157	גליון כ - אדר א' תשע"ד
	ונשלמה פרים שפתינו בעומר ושתי הלחם (2)		אכילת מצה כשיבנה בית המקדש
333	גליון לו - טבת תשע"ו	169	גליון כא - אדר ב' תשע"ד
	אמירת פרשת ק"פ בערב פסח (4)		שחיתת הפסח במי שאינו בר חיובא (1)
	הבאת מנחת חינוך קודם העומר (2)		הערה בדין דרך רחוקה
361	גליון לט - אדר ב' ניסן תשע"ו		הוצאת בשר הפסח מחדר לחדר
	לחם הפנים בר"ח ניסן שחל בשבת (1)		הסיבה באכילת הפסח (1)
	ספיקות בצליית הפסח (2)	181	גליון כב - אייר תשע"ד
	הוצאת הפסח מחבורה לחבורה		הסיבה באכילת קרבן פסח (2)
	ביקור ארבעה ימים בקרבן פסח (1)	193	גליון כג - סיון תשע"ד
	אמירת פרשת תודה בערב הפסח		שחיתת הפסח בטמאים ובעוסקים במצוה (2)
	קיצור הלכות קרבן פסח		הבאת קרבן תודה ביום י"ג בניסן (1)
373	גליון מ - אייר תשע"ו		חשש בישול במרור הנאכל עם הפסח (1)
	לחם הפנים כשחל ר"ח ניסן בשבת (2)		הפסח אפיקומן לאחר אכילת פסח שני (1)
	נמצא מום עובר בארבעת ימי הביקור (2)	201	גליון כד - תמוז אב תשע"ד
381	גליון מא - סיון תשע"ו		שחיתת הפסח במי שאינו בר חיובא (3)
	נמצא מום עובר בארבעת ימי הביקור (3)		מצות אכילת הפסח
393	גליון מב - אלול תשע"ו		הבאת קרבן תודה ביום י"ג בניסן (2)
	לחם הפנים כשחל ר"ח ניסן בשבת (3)	213	גליון כה - חשוון תשע"ה
	ברכה על ההלל בשחיתת הפסחים (1)		הפסח אפיקומן לאחר פסח שני (2)
401	גליון מג - חשוון כסלו תשע"ז		חשש בישול במרור הנאכל עם הפסח (2)
	לחם הפנים כשחל ר"ח ניסן בשבת (4)		שחיתת טמא בפסח (4)
	ברכה על ההלל בשחיתת הפסחים (2)	225	גליון כו - כסלו תשע"ה
413	גליון מד - טבת שבט תשע"ז		אכילת לחמי נזיר ביום י"ד בניסן
	ברכה על ההלל בשחיתת הפסחים (3)		חשש בישול במרור הנאכל עם הפסח (3)

פתאום יבוא אל היכלו האדון ה'

כולנו מצפים בכל יום לראות במהרה בשוב ה' ציון,
ובחזרת סדר העבודה לבית המקדש.

ידועים סיפורים על גדולי ישראל שעשו בפועל מעשים כדי להראות את
ציפייתם לבנין בית המקדש במהרה. על הסטייפלר זצוק"ל מסופר שהכין
מעיל מיוחד כדי לצאת בו לקראת משיח צדקנו.

בימים אלו, ימי ההכנה לחג הפסח, מתבקש מאיתנו להראות
את ציפייתנו לגאולה הקרובה בהתכוננות לקראתה על ידי לימוד
ההלכות הקשורות להקרבת הפסח ועל ידי -

הכנת כבש הראוי להקרבה לקרבן פסח

* הכבש הינו חולין גמורים
ולא הוקדש כלל וכלל.

דבר זה אינו כה פשוט - שהרי כידוע רוב הכבשים בארץ הם בעלי מום בשל הסימון באוזנם.
בברכת מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, אנו במכון תורת הקרבנות נשתדל בל"נ
לדאוג לכבש או עז, זכר בן שנתו, שעבר ביקור ממום, ואם נזכה שיוקרב בביהמ"ק
- נדאג גם לניקור הנדרש ולהכנתו לצליה.

מי שמעוניין להשתתף בהכנת כבש זה יוכל להצטרף לשותפות בכבש,
ובעז"ה אם נזכה ויבנה בית המקדש השנה יקבל בו חלק בשיעור "כזית".

דמי השותפות בכבש, הכוללים את כל הוצאות הכנת הכבש -

ביקורו ממומים, ניקורו וכו' - הינם בסך 50 ש"ח.

אם ח"ו לא יבנה ביהמ"ק עד פסח, יתרם הכסף להוצאות מכון תורת הקרבנות.

את דמי ההשתתפות ניתן להעביר באשראי בכל עמדות נדרים פלוס / קהילות,
בחיפוש: קופות נוספות - תורת הקרבנות, עבור רכישת הכבש. חובה למלאות שם וטלפון.
כמו כן ניתן לשלם גם בטל' מס' 03-7630585 ולציין קוד 447, או בקו הצדקה 073-2757000 קוד 4365.
ניתן גם להעביר לבנק דיסקונט מס' 11 סניף 139 ר"ע ב"ב מס' ח-ן 142063551 ולציין עבור שותפות בכבש,
ולאחמ"כ יש להשאיר הודעה מפורטת עם שם וטלפון בקו המידע של המכון בטל' מס' 0772261034 שלוחה 5.

בברכה שנוכה לאמול השנה מן הזבחים ומן הפסחים

מכון תורת הקרבנות